

Àustria, timbre d'alarma

JOAN FRANCESC
MIRA

En els temps més gloriosos de l'Àustria dels Habsburg, les cinc vocals de l'alfabet, AEIOU, podien significar *Austriae Est Imperare Orbi Universo*, és a dir que era

propi d'Àustria governar el món sencer. És clar que "Àustria", llavors, eren també els Habsburg hispànics, la política internacional i familiar dels quals s'acordava més a Viena que a Madrid, tal com m'explicava el pare Batllori, i com obliden sempre els historiadors espanyols. Després vingué un imperi propi que arribava a Transilvània i a l'Adriàtic i que, passades les guerres napoleòniques, semblava que duraria eternament, i llavors les vocals significaren també *Austria Erit In Orbe Ultima*, proclamant que, quan caigueren tots els altres, ella continuaria encara dreta. I finalment, va passar el que va passar: la gran monarquia "imperial i reial", monarquia dual d'Àustria-Hongria (que en realitat no era tan dual: la part germànica era la substància del conjunt), en acabar la I Guerra Mundial va caure per terra com un castellet de cartes, i els austríacs alemanys es varen quedar sols, reduïts a l'espai d'un país petit i sense pes. Llavors, el partit socialdemòcrata –majoritari i d'arrel directament marxista– va proclamar una "República Alemanya d'Àustria", del nom de la qual els aliats vencedors (és a dir, Anglaterra i França) van obligar a suprimir l'adjectiu "alemanya". Amb el resultat que, vint anys després, el 1938, un austríac de nom Adolf Hitler entrava triomfalment a Viena, i annexionava tranquil·lament Àustria al nou Imperi Alemany. Passats cinquanta anys més, el 1988, es va estrenar al Burgtheater de la

capital l'última obra del grandíssim Thomas Bernhard: l'obra es diu *Helldenplatz*, la Plaça dels Herois, que és el lloc on centenars de milers de persones aclamaren amb entusiasme l'arribada de l'heroi propi suprem, beneït per l'arquebisbe (això no ho diu Bernhardt en l'obra), mentre la por entrava en tants cors i en tantes cases. Bernhardt –ho recordava jo ací mateix fa uns deu anys– no perdonà mai als seus conciutadans que, segons ell afirma, foren tan espessos, tan sòlidament ancorats en la hipocresia, en la negació d'un passat inconfessable (l'adhesió voluntària al nazisme, un catolicisme clerical i reaccionari, un antisemitisme dens i permanent, els vicis burocràtics i secrets de la Kakània imperial, l'autosatisfacció obtusa, i més pecats difícils d'expressar), en un present basat en la mentida i en l'oblit. Les virtuts de Viena i d'Àustria, com ara l'amor a la música i a una certa cultura, no són per a Bernhardt tan sòlides que puguen amagar els pecats profunds. I hi ha el personatge que només troba refugi

als concerts de la Musikverein, i que afirma que es pot anar on es vulga, que "el món avui dia no és res més que un món d'estupidesa d'un extrem a l'altre, però que a Àustria és encara pitjor, en aquesta Àustria que no és res més que un escenari on tot va de mal borràs, a la putrefacció i a l'agonia, una figuració enfonsada en l'odi d'ella mateixa formada per sis milions i mig d'abandonats, sis milions de dèbils mentals i de folls furiosos que reclamen sense interrupció a gran crits un director d'escena".

Un hereu d'aquell Imperi que s'acabà fa cent anys, Claudio Magris, fill del Trieste italià i austríac, recordava fa pocs dies que tot país, tota cultura, és un Janus bifront, amb un rostre d'humanitat i civilitat i un altre d'obtusa violència, i ningú pot donar lliçons als altres. Recordava aquella Àustria supranacional, "gresol dramàtic i fecund de gents, de llengües, de cultures; bressol i intèrpret incomparable de la complexitat i de les transformacions que han canviat el món i les visions del món. Una Àustria plurinacional –la sal de la qual era potser en primer lloc la contradictòria però increïblement vital simbiosi cultural judeo-alemanya...". Però no es tracta, afegeix Magris, de fer el procés de l'Àustria actual, sinó d'aprendre, abans que siga tard, la lliçó que ens dóna. I d'intentar, afegiré jo, d'entendre les raons de l'èxit extraordinari del FPÖ, la dreta extrema i xenòfoba que és el contrari del terme "liberal" de la F del seu nom: èxit extremista en un país tranquil i pròsper, on al llarg de més de mig segle han governat democristians i socialistes assegurant els equilibris socials i augmentant el benestar general. I ara, tots dos han patit una derrota clamorosa, a mans d'una dreta obtusa enemiga de la Unió Europea, de la llibertat de comerç i de tot allò que siga estranger o estrany. "Això significa," conclou Magris, "que el perill d'una Europa bàrbara és real, i que aquest timbre d'alarma austríac cal escoltar-lo i no simplement i moralista-ment deplorarlo".

«UN HEREU D'AQUELL IMPERI QUE S'ACABÀ FA CENT ANYS, CLAUDIO MAGRIS, FILL DEL TRIESTE ITALIÀ I AUSTRÍAC, RECORDAVA QUE TOT PAÍS, TOTA CULTURA, ÉS UN JANUS BIFRONT, AMB UN ROSTRE D'HUMANITAT I CIVILITAT I UN ALTRE D'OBTUSA VIOLÈNCIA. NINGÚ POT DONAR LLIÇONS ALS ALTRES»